

PATVIRTINTA
Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
tarybos
2023 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr.

ATITIKTIES MOKSLINIŲ TYRIMŲ ETIKAI ORGANIZAVIMO VILNIAUS UNIVERSITETO KOMUNIKACIJOS FAKULTETE TVARKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Atitikties mokslinių tyrimų etikai organizavimo Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete tvarka (toliau – Tvarka) nustato atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo organizavimo Vilniaus universiteto (toliau – Universitetas) Komunikacijos fakultete (toliau – Fakultetas) tvarką, darinių, skirtų vertinti atitiktį mokslinių tyrimų etikai, sudarymą, jų funkcijas, veiklos organizavimo ir sprendimų priėmimo tvarką.

2. Tvarka yra parengta vadovaujantis Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2020 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. V-60, ir siekiant įgyvendinti pagarbos žmogaus teisėms ir orumui politiką mokslinių tyrimų srityje, atliekant tyrimų atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimą Fakulteto ar kitų Universiteto kamieninių akademinų padalinių, jeigu planuojamuose tyrimuose yra įtraukti Fakulteto atstovaujamo mokslo krypties klausimai, mokslininkų, tyrėjų, doktorantų (toliau – tyrėjai), o išimtiniais atvejais (kai poreikį įvertina ir kreipiasi darbo vadovas) ir bakalauro bei magistrantūros studijų programų studentų planuojami vykdyti moksliniai tyrimai atitiktį mokslinių tyrimų etikos standartus, kad būtų laikomasi teisės aktuose įtvirtintų asmens duomenų apsaugos bei tyrimo duomenų valdymo reikalavimų.

II SKYRIUS DARINIŲ, SKIRTŲ VERTINTI ATITIKTĮ MOKSLINIŲ TYRIMŲ ETIKAI, SUDARYMO TVARKA

3. Siekiant užtikrinti Fakulteto atstovaujama mokslo Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties tyrimų atitiktį mokslinių tyrimų etikai, Fakultete sudaromas Atitikties mokslinių tyrimų etikai komitetas (toliau – Tyrimų etikos komitetas).

4. Tyrimų etikos komitetas sudaromas ne mažiau nei iš 5 narių. Tyrimų etikos komiteto narius – pirmininką, pirmininko pavaduotoją ir tris narius siūlo Fakulteto dekanė. Fakulteto dekanė į Tyrimų etikos komiteto narius gali siūlyti Universitete dirbančius akademinus ir neakademinus darbuotojus, taip pat ir kitų institucijų atstovus. Siūlydama narius į Tyrimų etikos komitetą, Fakulteto dekanė atsižvelgia į tai, kad nariai turėtų kuo platesnę akademinę ir / ar profesinę patirtį, reikalingą užtikrinti kokybiškai Tyrimų etikos komiteto veiklai vienoje ar keliose iš šių sričių: mokslo vadybos, duomenų apsaugos, duomenų valdymo, etikos, teisės, ir/arba turėtų atitinkamos krypties mokslinę kompetenciją.

5. Tyrimų etikos komiteto nariais gali būti Fakulteto dėstytojai ir/ar mokslininkai, kurie dirba Universitete ne trumpiau nei 3 metus ne mažesne nei 0,5 etato dalimi.

6. Fakulteto dekanės teikimu Tyrimų etikos komiteto sudėti, atsižvelgdama į siūlomų narių profesinę kvalifikaciją, kompetencijas, patirtį mokslinių tyrimų vykdymo, tyrimų etikos, duomenų apsaugos ir valdymo srityje, tvirtina Fakulteto taryba.

7. Tyrimų etikos komiteto nariai (toliau kartu – nariai arba narys) yra skiriami trejų metų kadencijai. Tas pats Tyrimų etikos komiteto narys negali būti skiriamas daugiau nei dviem kadencijoms iš eilės.

8. Tyrimų etikos komiteto nariais tapę asmenys, prieš pradėdami veiklą, pasirašo Tarybos nustatytos formos konfidencialumo pasižadėjimą ir nešališkumo deklaraciją. Nariai, svarstydami klausimus, nagrinėdami ir vertindami mokslinių tyrimų dokumentus, užtikrina konfidencialumą. Vykdydami narių pareigas, nariai vadovaujasi pagarbos žmogaus teisėms ir orumo, nešališkumo, skaidrumo ir kitais principais, nurodytais Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekse, profesinių etikų kodeksuose ir šia Tvarka.

9. Nario įgaliojimai pasibaigia:

9.1. pasibaigus nario kadencijai;

9.2. nutrūkus jo darbo santykiams su Universitetu;

9.3. savo noru atsistatydinus iš nario pareigų, pateikus prašymą dėl atsistatydinimo Tyrimų etikos komiteto pirmininkui;

9.4. nariui negalint vykdyti pareigų dėl ligos;

9.5. nariui mirus;

9.6. atšaukus iš nario pareigų, jei jis pažeidė akademinę etiką, nesilaikė Tyrimų etikos komiteto nuostatų reikalavimų ir šios Tvarkos 8 punkte minimų principų arba pažeidė konfidencialumo pasižadėjime ir nešališkumo deklaracijoje nurodytus įsipareigojimus. Atšaukimo atveju narys šalinamas Tyrimų etikos komiteto pirmininko teikimu, Tyrimų etikos komiteto pirmininkas – daugumos Tyrimų etikos komiteto narių teikimu. Sprendimą dėl nario atšaukimo iš pareigų priima Fakulteto taryba.

10. Į nario, kurio įgaliojimai pasibaigė Tvarkos 9.2-9.6 papunkčiuose nurodytais pagrindais, vietą Tvarkoje nustatyta tvarka likusiam kadencijos laikotarpiui yra skiriamas naujas Tyrimų etikos komiteto narys.

11. Tyrimų etikos komiteto pirmininką tvirtina Taryba sudarant komitetą. Pirmininkas organizuoja ir koordinuoja Tyrimų etikos komiteto veiklą.

12. Tyrimų etikos komiteto pirmininkas:

12.1. kviečia ir pirmininkauja Tyrimų etikos komiteto posėdžiams;

12.2. teikia Fakulteto tarybai tvirtinti Tyrimų etikos komiteto nuostatus;

12.3. paskirsto ir organizuoja mokslinių tyrimų prašymų nagrinėjimą Tyrimų etikos komiteto nariams;

12.4. inicijuoja kitų aktualių klausimų svarstymą;

12.5. atlieka kitas veiklas, susijusias su Tyrimų etikos komiteto funkcijų užtikrinimu.

13. Už nario pareigų vykdymą gali būti atlyginama Universiteto teisės aktų nustatyta tvarka. Nariams atlygį už darbą bei Tyrimų etikos komiteto veiklai reikiamas materialines ir organizacines sąlygas užtikrina Fakulteto dekanė. Fakulteto dekanės sprendimu taip pat yra skiriamas Tyrimų etikos komiteto sekretorius. Sekretorius nėra Tyrimų etikos komiteto narys ir neturi Tyrimų etikos komiteto nario teisių. Tyrimų etikos komiteto sekretorius turi dalyvauti Tyrimų etikos komiteto posėdžiuose. Jam negalint dalyvauti, posėdyje dalyvauja kitas Fakulteto dekanos paskirtas Tyrimų etikos komiteto sekretoriaus funkcijas vykdančias asmuo. Tyrimų etikos komiteto sekretorius turi pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimą ir nešališkumo deklaraciją.

14. Sekretorius yra atsakingas už Tyrimų etikos komiteto dokumentų registravimą, posėdžių protokolų įforminimą, sprendimų išsiuntimą suinteresuotiems asmenims, informacijos apie atitinkamo komiteto veiklą skelbimą Fakulteto interneto tinklalapyje. Tyrimų etikos komiteto pirmininko pavedimu sekretorius atlieka ir kitas su komiteto darbo organizavimu susijusias funkcijas.

III SKYRIUS TYRIMŲ ETIKOS KOMITETO FUNKCIJOS

15. Tyrimų etikos komiteto funkcijos:

15.1. vertina atitinkamos atstovaujamos mokslo krypties prašymus pateikusių tyrėjų planuojamų tyrimų atitikimą mokslinių tyrimų etikai remiantis atitinkamos mokslo krypties profesinę ir

mokslinių tyrimų etiką reglamentuojamais dokumentais, teisės aktais, susijusiais su tyrimų etikos reikalavimais ir principais, asmens duomenų apsauga ir valdymu, ir priima sprendimą dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai

15.2. konsultuoja prašymus pateikusius tyrėjus mokslinio tyrimo atitikties tyrimų etikai klausimais, konsultuoja, teikia rekomendacijas bei metodinę pagalbą tyrėjams dėl tyrimų atlikimui reikiamų dokumentų, susijusių su tyrimų etikos, asmens duomenų rinkimu, naudojimu, apsauga, duomenų valdymu, rengimo;

15.3. nagrinėja atvejus, kylančius dėl tyrimų etikos, asmens duomenų apsaugos ar duomenų valdymo pažeidimų;

15.4. teikia rekomendacijas Fakulteto dekanei Fakulteto dokumentų rengimo, mokymų, susijusių su mokslinių tyrimų etikos, duomenų apsaugos ir valdymo klausimais;

15.5. bendradarbiauja ir užtikrina reikiamų dokumentų derinimą su Universiteto duomenų apsaugos pareigūnu bei atsakingais Universiteto padaliniais;

15.6. nagrinėja ir su Universiteto atsakingais padaliniais derina sutartinius įsipareigojimus dėl mokslinių tyrimų duomenų teikimo nacionalinėms ir užsienio šalių institucijoms, tarptautinėms organizacijoms, konsorciams, koordinuojantiems nacionalines ar / ir tarptautines duomenų bazes;

15.7. rengia ir atnaujina dokumentų, skirtų tyrėjų mokslinių tyrimų dokumentacijai (tyrimo etinio vertinimo anketa, duomenų valdymo planas ir kt.), pavyzdinius šablonus;

15.8. svarsto ir priima sprendimus dėl viešai prieinamos informacijos pateikimo apie Tyrimų etikos komiteto veiklą, elektroninės prašymų sistemos, mokslinių tyrimų, turinčių atitikties mokslinių tyrimų etikai patvirtinimą, registro. Organizuoja šios informacijos pateikimą, užtikrina atnaujinimą;

15.9. svarsto ir priima sprendimus dėl Tyrimų etikos komiteto nagrinėjimo procedūrų, bendrųjų atitikties mokslinių tyrimo etikai kriterijų, prašymų vertinimo kriterijų, kitų su prašymų nagrinėjimu ir Tyrimų etikos komiteto veikla susijusių aktualių klausimų;

15.10. renka, sistemina duomenis ir teikia Tarybai ataskaitą apie Tyrimų etikos komiteto darbą;

15.11. atlieka kitas funkcijas, reikalingas Tyrimų etikos komiteto tikslų įgyvendinimui.

IV SKYRIUS

TYRIMŲ ETIKOS KOMITETO VEIKLOS ORGANIZAVIMO IR SPRENDIMŲ PRIĖMIMO TVARKA

16. Fakulteto tyrėjams, kurių planuojamuose atlikti moksliniuose tyrimuose tyrimo dalyviai yra žmonės ir / ar gyvūnai, rekomenduojama iki mokslinio tyrimo vykdymo pradžios Fakulteto tinklapyje nurodytu būdu Tyrimų etikos komitetui pateikti nurodytos formos prašymą.

17. Fakulteto tyrėjai, kurių planuojami atlikti moksliniai tyrimai nėra susiję tiesiogiai su žmonėmis ir / ar gyvūnais, jei mato poreikį, gali kreiptis į Tyrimų etikos komitetą dėl tyrimo atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo.

18. Kitų Universiteto padalinių tyrėjai, kurių planuojamuose atlikti tarpdisciplininiuose moksliniuose tyrimuose tyrimo dalyviai yra žmonės ar / ir gyvūnai, ir kurių tyrimai susiję su Fakulteto koordinuojamomis mokslo kryptimis, gali kreiptis į Tyrimų etikos komitetą.

19. Tyrimų etikos komitetas nenagrinėja prašymų dėl mokslinių tyrimų, kuriems privalomai reikalinga gauti Lietuvos Respublikos įstatymais reglamentuojamų mokslinių tyrimų etikos komitetų ar institucijų leidimus, išskyrus atvejus, jei reiktų abiejų komitetų pritarimo.

20. Tyrimo etikos komitetai gautus atitinkamos mokslo krypties (-čių) tyrėjų prašymus vertina ir sprendimus dėl tyrimo atitikties mokyklinių tyrimų etikai priima periodiškai organizuojamuose Tyrimo etikos komiteto posėdžiuose. Tyrimų etikos komitetas prašymų priėmimo kalendorinius grafikus nustato vadovaudamasis nusistatytais Tyrimų etikos komitetų posėdžių organizavimo kriterijais. Tyrimo etikos komitetas išnagrinėja gautą prašymą ir priima sprendimą dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai, ne vėliau nei per 30 darbo dienų nuo Tyrimų etikos komiteto kalendoriniame grafike nurodytų prašymų

priėmimo terminų. Sprendimas, įformintas Tyrimų etikos komiteto nustatytos formos dokumente, tyrėjui pateikiamas ne vėliau nei per 3 darbo dienas po sprendimo priėmimo.

21. Tyrimų etikos komiteto sprendimas dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai yra ribotos trukmės ir galioja tyrėjui išduotame dokumente nurodytą terminą. Sprendimų galiojimo terminų nustatymo kriterijai privalo būti nustatyti Tyrimų etikos komiteto nuostatuose.

22. Atitinkamos mokslo krypties (-ių) tyrimų paraiškų vertinimo kriterijai turi būti įtvirtinti Tyrimų etikos komitetų nuostatuose.

23. Padarius reikšmingus mokslinio tyrimo, dėl kurio Tyrimų etikos komitetas priėmė sprendimą ir leido atlikti mokslinį tyrimą, plano pakeitimus ar pasibaigus Tyrimų etikos komiteto sprendimo dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai galiojimo terminui, tyrėjas kreipiasi iš naujo į Tyrimų etikos komitetą su prašymu, kad gautų naują sprendimą dėl atitikties mokslinių tyrimų etikai.

24. Tyrėjų mokslinių tyrimų prašymų vertinimo funkcijai įgyvendinti numatoma Tyrimų etikos komiteto veiklos forma – posėdžiai. Kitoms Tyrimų etikos komiteto funkcijoms įgyvendinti gali būti pasitelkiamos įvairios kitos veiklos formos. Komiteto pirmininko sprendimu, posėdžiai ir kitos veiklos formos gali būti organizuojami ir elektroninių ryšių priemonėmis.

25. Tyrimų etikos komiteto posėdžiai yra teisėti, kai juose dalyvauja daugiau kaip pusė komiteto narių. Sprendimai priimami paprasta dalyvaujančių narių balsų dauguma. Balsams pasidalinus po lygiai, sprendimą lemia komiteto pirmininko ar jį pavaduojančio asmens, pirmininkaujančio posėdžiui, balsas. Nariui informavus komiteto pirmininką apie galimą interesų konfliktą konkretaus klausimo svarstyme, narys nusišalina nuo to klausimo svarstymo ir sprendimo priėmimo. Sprendimai yra fiksuojami posėdžio protokoluose, kuriuos pasirašo komiteto posėdžio pirmininkas ir sekretorius. Tyrimų etikos komiteto posėdžius kviečia ir jiems vadovauja komiteto pirmininkas. Tyrimų etikos komiteto pirmininkui negalint dalyvauti posėdyje, posėdį kviečia ir jam vadovauja pirmininko pavaduotojas.

V SKYRIUS

ATSISKAITYMAS UŽ KOMITETO IŠVADŲ TEIKIMĄ

26. Fakulteto tyrėjų prašymus Tyrimų etikos komitetas nagrinėja nemokamai.

27. Kitų Universiteto padalinių tyrėjų tarpdisciplininių mokslinių tyrimų, kurie apima Fakulteto koordinuojamas mokslo kryptis, prašymai vertinami mokamai taikant Universiteto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintus įkainius ir vidinio atsiskaitymo tvarką.